

Statenmededeling

Onderwerp

Uitwerking landsdeel Zuid Toekomstbeeld OV 2040

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennismemen van

Het bidbook "OV in 2040: de zuidelijke hink-stap-sprong", waarmee wij de Staatssecretaris een voorstel doen om samen met ons uitvoering te geven aan de regionale uitwerking van het Toekomstbeeld OV 2040 van het landsdeel Zuid .

Aanleiding

Op 6 februari hebben rijk en regio de '[contouren Toekomstbeeld OV 2040](#)' vastgesteld. Deze nota beschrijft de invulling van de ambitie van het Rijk, provincies, metropoolregio's, vervoerders en ProRail om te komen tot een toekomstbestendig openbaar vervoer in 2040. In deze nota vraagt het Rijk aan de regio om de ontwikkelambitie voor het OV goed uit te werken, in gezamenlijkheid met de nationale uitwerking. Hierover hebben we uw Staten op [11 maart 2019](#) geïnformeerd. Samen met de provincies Zeeland en Limburg en de gemeenten Breda, Tilburg, 's-Hertogenbosch, Eindhoven en Helmond heeft de provincie Noord-Brabant deze ontwikkelrichting uitgewerkt in een bidbook. Deze regionale uitwerking bevat belangrijke inzichten voor de verbetering van de dienstregeling van 2024, infrastructurele maatregelen voor 2030 en een systeemsprong voor 2040. Een zogenaamde 'hink-stap-sprong' voor het OV-netwerk in Zuid-Nederland. Dit bidbook bieden wij de Staatssecretaris aan met het voorstel om samen met ons te investeren in het Brabantse OV-systeem.

Bevoegdheid

Vanuit onze uitvoerende rol hebben wij vormgegeven aan het bidbook, inclusief regionale uitwerking, van het Toekomstbeeld OV 2040 en informeren wij uw Staten hierover met deze Statenmededeling. Uw Staten kunnen hiervan kennisnemen en deze desgewenst agenderen ter bespreking.

Datum

22 september 2020

Documentnummer

GS: 4757386

PS: 4762565

Kernboodschap

1. *Met het bidbook "OV in 2040: de zuidelijke hink-stap-sprong" en de regionale uitwerking die daaraan ten grondslag ligt, beogen we samen met het Rijk te werken aan een robuust en betrouwbaar OV-systeem in 2040.*

De regionale uitwerking van het Toekomstbeeld OV bekijkt de ontwikkeling van het spoor en het hoogwaardige busvervoer (HOV) in Brabant voor de langere termijn, met visie op 2040. Daarbij hebben wij de door uw Staten vastgestelde [Visie 'Gedeelde mobiliteit is maatwerk'](#) als uitgangspunt genomen. Daarin is opgenomen dat in de provincie Noord-Brabant het spoor en het hoogwaardige busnetwerk de ruggengraat vormen van het openbaar vervoer. De verstedelijkingsopgave, de verwachte sterke groei van het goederenvervoer en ontbrekende railinfrastructuur hebben het komende decennium verstrekkende gevolgen voor de bereikbaarheid van en leefbaarheid in de steden en dorpen langs het spoor in Noord-Brabant. Daarnaast kenmerkt Brabant zich door veel economische toplocaties en stedelijk gebied waar geen directe spoorverbinding ligt. Maatregelen op het spoor en ten aanzien van ons HOV zijn daarom nodig. Bovendien zet Brabant zich, vanuit de Visie Gedeelde mobiliteit is maatwerk vol in op de toekomst van het ov: nieuwe vervoersconcepten van gedeelde mobiliteit, versterkt door Mobility as a service-concepten. Waar het landelijke traject vooral de focus houdt op het spoornetwerk, hebben we binnen de regionale uitwerking voor landsdeel Zuid focus gehouden op het volledige mobiliteitsstelsel. Zo bekijken we de ontbrekende schakels in het spoornetwerk in samenhang met hoogwaardige busverbindingen (Bravo-direct), maar ook in samenhang met een sterke wegenstructuur, een stevige fietsinfrastructuur en alle voorzieningen die hierbij nodig zijn, zoals overstappunten, parkeervoorzieningen etc.

Met deze brede systeembenadering vormt de regionale uitwerking een belangrijke en onmisbare aanvulling op het landelijke Toekomstbeeld OV 2040. Het is daarmee de goede invulling van het ontwikkelperspectief dat in de contourennota van 2019 voor dit landsdeel is opgesteld. Een uitwerking met een realistische input, groot bestuurlijk draagvlak en de bereidheid om ook een regionale verantwoordelijkheid te nemen bij de uitvoering ervan. Daarom doen wij de staatssecretaris het voorstel om deze regionale uitwerking over te nemen in het landelijke Toekomstbeeld OV en samen met ons te komen tot langjarige financierings- en governanceafspraken bij het BO MIRT dit najaar.

2. *We stellen de Staatssecretaris voor om aan het Brabantse (en Zuid-Nederlandse) OV-systeem te werken volgens drie opeenvolgende stappen: hink-stap-sprong.*

In onze statenmededeling van maart 2019 informeerden we u over de aanpak om de basis op orde te brengen, en tegelijkertijd te bekijken hoe we kunnen toewerken naar een schaalessprong voor het OV-systeem in Zuid-Nederland en Brabant in het bijzonder. Deze aanpak kunnen we nu nog nader invullen. We constateren dat deze prioritaire aanpak herbevestigd is, waarbij we bewust inzetten op drie sporen die wij in het bidbook aanduiden als hink, stap en

Datum

22 september 2020

Documentnummer

GS: 4757386

PS: 4762565

sprong. Uiteindelijk leiden de gezamenlijke sporen immers tot een schaalessprong van ons OV-systeem.

Deze aanpak gaat nadrukkelijk uit van de realisatie van reeds gemaakte afspraken. Afspraken die we met het Rijk hebben gemaakt, zoals het programma Hoogfrequent Spoor (PHS), de elektrificatie en versnelling van de Maaslijn (Roermond-Nijmegen) en de internationale verbinding Eindhoven-Düsseldorf.

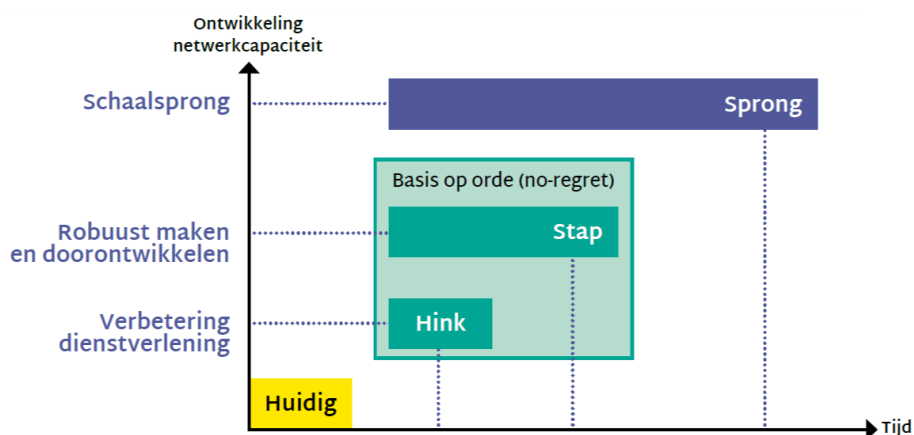
Datum

22 september 2020

Documentnummer

GS: 4757386

PS: 4762565

Hink

Enkele afspraken zijn te maken zonder dat grootschalige infrastructurele maatregelen nodig zijn. Voor de provincie Noord-Brabant betreft het daarbij:

- Een internationale trein Eindhoven-Düsseldorf per 2024 die niet in plaats van, maar als extra trein zal rijden, bovenop de huidige dienstregeling. De huidige IC Eindhoven-Helmond blijft dan ook na 2024 gehandhaafd.
- Extra sprinters op het traject Best-Eindhoven-Helmond-Deurne. Ook deze verbinding levert een positieve bijdrage op dit drukke traject en de bereikbaarheid van de Brainport regio. Extra sprinters hebben bovendien prioriteit om de grote ruimtelijke opgave op het gebied van verstedelijking in het stedelijk gebied Eindhoven het hoofd te bieden.
- Voor onze HOV verbindingen zetten we in op de transitiestrategie zoals we deze in onze visie op gedeelde mobiliteit uitwerken. We bekijken jaarlijks hoe we het Directnetwerk kunnen optimaliseren door met reizigers, gemeenten, werkgevers en onderwijsinstellingen afspraken te maken over het gebruik van het OV.

Stap

Om richting 2030 de basis op orde te hebben moeten we daarnaast afspraken maken met het Rijk om de volgende (infrastructurele) knelpunten in Brabant aan te pakken:

- De spoorzone en -knoop van 's-Hertogenbosch: in het programma hoogfrequent spoor is al geconstateerd dat de reizigers in 2030 niet voldoende ruimte hebben op de perrons, en er te weinig perrons zijn voor

de treinen. Rijk en regio zullen afspraken moeten maken om deze OV-knoop toekomstbestendig te maken.

- De spoorzone van Eindhoven Internationale Knoop XL: met de enorme verstedelijkingsopgave en de intensiveringen van het spoorvervoer langs dit station, zijn maatregelen nodig. Enerzijds om bestaande knelpunten op te lossen (zoals busstation Neckerspoel) en anderzijds om de opgaven voor de toekomst op het spoor te realiseren.
- In mindere mate constateren we ook dat de maatregelen rondom Tilburg, 's-Hertogenbosch (vrije kruising Liempde) en Venlo die nu ten dele worden meegenomen in het programma hoogfrequent spoor, niet voldoende zullen zijn voor de periode na 2030. Ook hieromtrent verwachten wij dat aanvullende maatregelen nodig zijn.

Datum

22 september 2020

Documentnummer

GS: 4757386

PS: 4762565

De stedelijke bereikbaarheid van onze grote steden, zoals Eindhoven, Breda, Tilburg en 's-Hertogenbosch zal in 2030 een probleem zijn. Het onderliggende HOV-netwerk in een stad kan hier een oplossing voor zijn. Op basis van de samenwerkingsagenda's die we nu samen met de regio's opstellen, zullen we bekijken welke brede mobiliteitsmaatregelen noodzakelijk zijn. Daarbij bezien wij ook kansen voor de ontwikkeling van mobiliteitshubs, goede fietsvoorzieningen en mobiliteit als dienst (gedeelde mobiliteit). Ook de maatregelen die hiervoor nodig zijn, zijn onderdeel van de 'stap' richting 2030, waarover Rijk en regio afspraken maken.

Sprong

Waar stappen 1 en 2 ingaan op het op orde maken van het spoor en HOV-systeem voor 2030, starten we direct ook met het maken van afspraken waarmee we een systeemsprong kunnen maken op weg naar 2040. Een systeemsprong, want we zullen hier nadrukkelijk samen met onze partners (andere overheden, bedrijven en onderwijsinstellingen) afspraken moeten maken over flankerende maatregelen. Te denken valt aan binnenstedelijk parkeer- en mobiliteitsbeleid, een goede onderwijs- en werkgeversbenadering en het verstedelijkingsbeleid. De systeemsprong moet een noodzakelijke mobiliteitstransitie teweeg brengen, waarin het OV een cruciale rol vervult.

Hierbij valt onder meer te denken aan de volgende maatregelen:

- Brainportlijn: robuuste en innovatieve HOV-verbinding die de belangrijkste toplocaties in de Brainportregio verbindt. Uw Staten worden hierover op een later moment geïnformeerd.
- Breda-Gorinchem-Utrecht: innovatieve HOV-oplossing waarvoor reeds onderzoeken zijn uitgevoerd teneinde het OV op dit traject te verbeteren.
- Tilburg-Noord-A2 Eindhoven.
- A50-as Uden-Nijmegen: in het kader van het MIRT-traject Bankhoef-Paalgraven wordt ook toegewerkt naar een sterkere HOV-verbinding die kan bijdragen aan de bereikbaarheid in de regio.

In de uitwerking van deze aanpak hebben we nadrukkelijk aandacht voor de kansen voor de aanpak van de leefbaarheid en veiligheid rond het spoor. De

aanpak van de spooroverwegen op maaiveldniveau blijft onverminderd een aandachtspunt voor de uitwerking van maatregelen in zowel de stap als de sprong. Met oog op de intensivering van de dienstregeling tussen Breda-Eindhoven en Eindhoven-Amsterdam, is het wenselijk om al deze gelijkvloerse overwegen met prioriteit aan te pakken. Voor de lange termijn bekijken we of we deze kunnen saneren of vervangen met ongelijkvloerse overwegen, zoals een tunnel of brug. Hiermee geven wij invulling op de toezegging door gedeputeerde Van der Maat gedaan bij de begrotingsbehandeling van 8 november 2019.

Datum

22 september 2020

Documentnummer

GS: 4757386

PS: 4762565

3. Het bidboek "OV in 2040: de zuidelijke hink-stap-sprong" is tot stand gekomen met en wordt ondersteund door vele (maatschappelijke) partners.

De regionale uitwerking van het Toekomstbeeld OV 2040 is een uitwerking op de schaal van Zuid-Nederland, in nauwe samenwerking tussen de provincies Noord-Brabant, Zeeland en Limburg. Voor de Brabantse ambities en maatregelen heeft intensieve afstemming plaatsgevonden met de B5-gemeenten en met de Brabantse regio's.

Naast de publieke partners zijn de vervoersbedrijven en reizigersgroepen actief betrokken geweest bij het opstellen van het bidboek. We hebben daarbij ook nadrukkelijk afstemming gevonden met werkgevers en onderwijsinstellingen, omdat zij een cruciale rol spelen bij mobiliteitsmanagement. De prioriteiten zijn in gezamenlijkheid onderzocht, bekeken en met overeenstemming vastgesteld. We hebben met de uitwerking ook kritisch gekeken naar de vervoerswaarden, de capaciteit op het spoor (ProRail) en de (on)mogelijkheden voor de trein (NS).

De uitwerking kent daarmee een breed draagvlak. Bovendien is met het aanbieden van dit bidboek aan de Staatssecretaris de principebereidheid afgesproken om gezamenlijk te investeren in een sterk OV-systeem in Brabant. Dit zorgt voor inhoudelijk sterk, en breed gedragen bidboek.

Consequenties

1. We beogen bij het BO MIRT afspraken te maken met het Rijk om de regionale uitwerking van het Toekomstbeeld OV integraal over te nemen in de landelijke uitwerking en hier uitvoeringsafspraken over te maken.

Na het vaststellen van de contourennota in 2019 werkte het Rijk met ons toe naar een nieuw programma voor het OV-netwerk van 2040. Met de komst van de coronacrisis is vertraging in dit Rijksproces onvermijdelijk gebleken. De noodzaak voor een nieuw investeringsprogramma blijft echter onverminderd groot. Een nieuw kabinet zal dit programma vervolmaken. Met de uitwerking die de regio heeft uitgevoerd, hebben we een goed inzicht gekregen in de noodzakelijke prioriteiten voor onze regio, bij de verdere uitwerking.

We beogen daarom bij het BO MIRT dit najaar afspraken te maken met het Rijk waarin wij het volgende voorstellen:

- Neem de regionale uitwerking van het Toekomstbeeld OV, zoals verwoord in het bidbook "OV in 2040: de zuidelijke hink-stap-sprong" integraal over bij de landelijke uitwerking en neem dit als uitgangspunt bij toekomstige (investerings)afwegingen.
- Kom in gezamenlijkheid met de regio tot langjarige financieringsafspraken inclusief bijbehorende governance voor de uitvoering van de beoogde ambities en maatregelen in het bidbook.

Datum

22 september 2020

Documentnummer

GS: 4757386

PS: 4762565

2. *De financiële consequenties voor Brabant zijn groot, maar nog niet (goed) inzichtelijk te maken.*

Op basis van een eerste schatting is minimaal € 1,6 miljard nodig om het OV-systeem in Brabant toekomstbestendig te maken richting 2040. Gezien de afhankelijkheid van medefinanciering door het Rijk, gemeenten en andere partners is het niet mogelijk om een goede inschatting te maken wat de financiële consequenties voor de provincie Noord-Brabant zijn. In onze [programmering Mobiliteit](#) (zoals deze op 8 september 2020 aan uw Staten is verzonden) houden wij evenwel rekening met forse uitgaven deze periode tot 2030 op het gebied van ons OV-systeem. Desondanks zijn de totale kosten die nodig zijn deze opgave te realiseren, groter dan de gezamenlijk beschikbare middelen. In de komende periode gaan we gezamenlijk de uitwerking verder concretiseren. Hiertoe zal te zijner tijd een voorstel aan uw Staten worden voorgelegd, wanneer beoogde maatregelen tot besluitvorming komen.

Europese en internationale zaken

In de uitwerking beschrijven we ook ambities ten aanzien van internationale verbindingen richting Duitsland en België (Antwerpen en Brussel). Voor deze verbindingen hebben reeds verkennende overleggen plaatsgevonden, maar de realisatie van deze verbindingen blijft evenwel mede afhankelijk van de ambities en uitvoeringskracht van beide buurlanden.

Communicatie

De communicatie wordt in afstemming met de B5 gemeenten Breda, Tilburg, 's-Hertogenbosch, Eindhoven en Helmond en de provincies Zeeland en Limburg gedaan. We presenteren dit bidbook op 23 september aan het ministerie Infrastructuur en Waterstaat, en op 6 of 8 oktober in het landelijke bestuurlijke overleg voor Toekomstbeeld OV 2040 in aanwezigheid van de Staatssecretaris. Verder zullen we ons bidbook via diverse kanalen verder verspreiden.

Vervolg

In oktober en november volgen bestuurlijke overleggen in het kader van Toekomstbeeld OV 2040. Dit vormen belangrijke moment om het vervolg proces van dit traject verder vast te stellen. Wij informeren uw Staten na het BO MIRT van 25 november over de afspraken die we hieromtrent gemaakt hebben. De provincie zal in de tussentijd op basis van het adaptieve uitvoeringsprogramma voor Gedeelde Mobiliteit en via de samenwerkingsagenda's van de gemeenten afspraken maken over het vervolg voor het regionaal OV.

Bijlagen

- Bidbook "OV in 2040: de zuidelijke hinkstapsprong"
- Bijlage Bidbook "OV in 2040: de zuidelijke hinkstapsprong"
- Eindrapportage regionale uitwerking OV-netwerk landsdeel Zuid
- Bijlagen Eindrapportage Regionale uitwerking Landsdeel Zuid

Datum

22 september 2020

Documentnummer

GS: 4757386

PS: 4762565

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

Programmamanager: de heer G.P.C. Mennen, (06) 18 30 31 36,
gmennen@brabant.nl.

Opdrachtnemer: de heer S.J.A. van Loon, (06) 52 79 44 70,
svloon@brabant.nl.